

Parmu Ökoküla

Põhimõtted ja arengukava

Arengukava on koostatud perioodiks 2019 - 2023

Arengukava on koostatud perioodil 01.12.2018 - 31.03.2019 peetud koosolekute põhjal.

Arengukava koostamist toetas Valga vald kogukonna arengu projekti "MTÜ Parmu Ökoküla arengukava koostamine".

Taust

Parmu Ökoküla juriidiliseks väljundiks on Mittetulundusühing Parmu Ökoküla, mis on asutatud 2007. aastal. Tegevuse käivitumine on toimunud erinevate faaside kaupa. 2015. aastal toimus uus "laine", kus lisaks olemasolevale tugisambale hakkasid liituma praeguseks tuumiku moodustuvad perekonnad.

Arengukava koostamise hetkeks kuulub MTÜsse ametlikult 16 täiskasvanud liiget. Liikmed moodustavad 10 leibkonda, milles kasvavad 18 alaealist last. Lisaks on kaks kohapeal elavat perekonda, kes on liitumisest huvitatud ning mitmed perekonnad, kes otsivad piirkonda elamatuleku võimalusi, et kogukonnaga liituda. Osa liikmetest on viimase aasta jooksul küll tööalastel või perekondlikel põhjustel kolinud piirkonnast ära, kuid on siiani säilitanud liikmelisuse ja seose ökokülaga.

Parmu Ökoküla liikmed ei ela ühel jagatud territooriumil, vaid on traditsionaalse Eesti hajusküla stiilis igaüks endale ostnud või üürinud elamu mõnda piirkonna külasse. Kõige enam inimesi on koondunud Sooblase külla, kuid majapidamisi on ka Tsirgumäe külas, Kallikülas, Laanemetsas, Taheval ja Harglas.

Parmu Ökoküla liikmeid siduvaks elemendiks ei ole territoorium, vaid põhiväärtused ja ühistegevus.

Põhiväärtused

Parmu Ökoküla liikmetel on kolm selget ühist alustalaks olevad põhiväärtust.

Me soovime olla:

Looduslähedane

Eesti traditsioonidele toetuv

Isemajandav kogukond.

Hetkel veel ei vasta me neile kolmele põhimõttele, kuid nende suunas liikumine on ühiseks eesmärgiks kõikidele Parmu Ökoküla liikmetele. Viisid nende eesmärkideni liikumiseks valib iga liige ise, pakkudes samas vastastikku üksteisele tuge selles suunas toimetamisel.

Organisatoorne korraldus

Liikmelisus

Ökokülal on ametlikud liikmed, kandidaatliikmed, huvilised ja sõbrad.

Ametlikud liikmed on ametlikult MTÜ liikmed. Neil on hääleõigus otsuste tegemisel ning MTÜ ühisvara kasutamise õigus.

Kandidaatliikmed on inimesed, kes elavad kohapeal ja osalevad aktiivselt ökoküla tegemistes, kuid pole veel ametlikult MTÜ liikmeks astunud. Neil on õigus MTÜ tegevustes osaleda, koosolekutel osaleda ja oma arvamust avaldada, ametlikes hääletustes neil veel hääleõigust ei ole ning ühisvara võivad kasutada liikmete nõusolekul.

Huvilised on inimesed, kes tunnevad huvi ökokülaga liitumise vastu, kuid ei ole veel kohapeale elama asunud ning osalevad ökoküla tegevustes hooti, mitte regulaarselt. Nemad osalevad pigem ökoküla sotsiaalsetes üritustes, aga liikmete nõusolekul võivad vaatljana osaleda ka koosolekutel ja muudel ametlikel üritustel.

Ökoküla sõbrad on inimesed, kes ei plaani otseselt piirkonda elama asuda ega ökoküla liikmeks astuda, kuid kellel meeldib ökokülas aeg-ajalt elada ning sotsiaalsetest ühistegevustest osa võtta. Nemad ökoküla organisatoorsesse protsessi ei sekku.

Liikmeks astumine

Liikmeks astumiseks asub huviline piirkonda elama. Ökoküla liikmed saavad infoga võimalustest aidata sobiva ajutise või alalise pinna otsingutel. Kohapeal elamine ja aktiivselt ökoküla tegemistes osalemisega muutub huvilise staatus kandidaatliikmeks. Kandidaatliige tuleb olla vähemalt üks kalendriaasta, et veenduda oma huvis ökoküla vastu ning sobivuses ökoküla tegevuste ja olemasoleva liikmeskonnaga.

Liikmekandidaatide aus taustainfo edastatakse kõikidele liikmetele.

Pärast aastat kandidaatliikmeks olemist võib esitada taotluse liikmeks astumiseks. Uue liikme vastuvõtmise otsustamiseks toimub liikmete hääletus MTÜ üldkoosolekul. Kõik olemasolevad liikmed peavad olema poolt või erapooletud. Kui keegi on vastu,

siis ta peab oma vastuolekut põhjendama objektiivsete argumentidega, mis edastatakse liikmekandidaadile.

Liikmekandidaadi vastuvõtu oluliseks argumendiks on asjaolu, kas ta toob kogukonnale kasu. Kasu ei pea olema puhtalt majanduslik ega materiaalne, see võib olla ka sotsiaalne, kultuuriline vms. Oluline on, et olemasolevad liikmed tunnevad, et uue liikme lisandumisega muutub kogukond tugevamaks ja paremaks.

Uutel liikmetel on kohustus aasta jooksul liikmeksarvamisest alates tasuda ökokülale 200 eurot kinnisvarasoetamises osalemise tasu. Selle summa tasumise kohustus on olnud ka kõikidel olemasolevatel liikmetel ning nende summade eest on juba soetatud ning on plaanis edaspidi juurde soetada MTÜ omandisse kinnistuid MTÜ tegevuse teostamise toetuseks. Muid rahalisi kohustusi MTÜ ees liikmeksastumisega ei teki.

Liikmete hulgast väljaarvamine

Liikmestaatuse lõpetamine toimub kas inimese enda algatusel või mõne teise liikme algatusel üldkoosoleku otsusega. Teise liikme algatusel saab liiget välja arvata ainult siis, kui kõik ülejäänud liikmed nõustuvad, et inimene on oma tegevusega tõsiselt kahjustanud MTÜ huve. Liikmestaatuse lõpetamine toimub ka siis, kui liige ei täida MTÜ ees oma kohustusi ehk siis ei tasu aasta jooksul ettenähtud 200 eurot.

Liikmete info

Hetkel on puudu kirjalikul kujul ligipääsetav liikmete taustainfo. Üheks planeeritud tegevussammuks ökoküla arengu jaoks on kokku koguda liikmete CV-d, et tekiks kirjalik infobaas liikmete oskuste ja teadmiste kohta.

Infovahetus ja juhtimine

Ametlikuks infovahetuse kanaliks on e-mail, sinna saadetakse ametlikud teated koosolekute kohta. Mitteametliku info põhikanaliks on Facebooki grupp, kuhu ei kuulu küll kõik liikmed (sest kõikidel pole Facebooki kontot).

Vastavalt kokkulepitud regulaarsusele (hetkel iga 3-4 nädala tagant) toimuvad arutelukoosolekud. Vastavalt vajadusel ametlikumas stiilis "juhatuse avatud koosolekud", kus koguneb kindlasti MTÜ juhatuse ning vastavalt teemadele ja huvile omal soovil liikmed ja liikmekandidaadid või mõnel ajaperioodil prioriteetsemaks tõusnud valdkonna spetsiifilised arutelud (nagu olid arengukava arutelud), kus osalevad sellest valdkonnast huvitatud liikmed ja liikmekandidaadid. Koosolekute tulemusena koostatud protokollid saadetakse kõikidele liikmetele ja liikmekandidaatidele e-maili peale tutvumiseks.

Korra nädalas toimuvad ökoküla administreerimisega tegelevate liikmete kohtumised, kus tegeletakse raamatupidamise, projektide aruannete, lepingute jm bürokratlike teemade haldamisega.

Kõik ametlikud koosolekud ja dokumendid on eesti keeles.

Dokumentide koostamisel arvestada põhimõttega, et nad oleks vajadusel loetavad ka kolmandatele osapooltele, seda nii info arusaadavuse kui ka delikaatse info sisaldumise osas.

Ökoküla arengu toetamiseks on infovahetuse juures vajalikud järgmised edasised tegevused:

* Kriitilise infoedastuse paikapanek. Hetkel on puudu kiire info edastamine kõigile. Siin on arutelu all olnud võimalus uurida grupi-SMSi saatmise võimalusi ja/või "telefoniketi" kokkuleppimist, kus on paigas nimekiri, mis järjekorras üksteisele kiire info edastamiseks helistatakse. See, kellele helistati, helistab järgmisele ja sealt see järgmine omakorda järgmisele jne.

* Dokumentatsiooni elektroonne haldamine. Hetkel on osaliselt kasutusel Dropbox, kuid see on rohkem raamatupidamise/administreerimise teemadel. Vaja oleks infohalduskeskkonda, kus saaks säilitada ökokülaga seonduvaid dokumente, nii et liikmed neile ligi pääseks, aga välised inimesed mitte. Arutelu all on olnud võimalus luua parooli all olev sektsioon kodulehele.

* Kodulehe täiendamine. Koduleht sisaldab vananenud informatsiooni ning on ka tehnilise lahenduse poole pealt segane ja ajalooliselt jalgujäänud. Kodulehte peaks uuendama nii tehnilise lahenduse kui ka sisulise poole pealt.

Ühistegevus

Ökoküla ühised tegevused toimuvad peamiselt läbi talgu- ja vabatahtlike gruppide koostöö vormis. Ei ole ühtegi liikmetele kohustuslikku tegevust, milles nad kindlasti peavad osalema.

Talgud on vajaduspõhiselt peetavad ühised tegevused kas ökoküla kui eraldi üksuse heaks või liikmete vastastikused abistamised (näiteks talvised puutegemise talgud). Põhimõte on selles, et kes soovib, et tema juurde talgutele tullakse, see peab ka ise talgutel panustama.

Vabatahtlikke gruppide koostöövorm on peamine ühistegevuse vorm. Kui on valdkond, mis kedagi väga kõnetab, siis saab ta seda teistele liikmetele tutvustada. Valdkonnast huvitatud liikmed liituvad eestvedajaga ning moodustubki grupp, kes koostöös valdkonnaga tegeleb.

Üritused ja tähtpäevade tähistamine on sotsiaalse poole pealt oluline osa kogukonna toimimisest. Sünnipäevade, rahvakalendri tähtpäevade ja muude liikmete jaoks olulisi sündmusi tähistatakse võimalusel ühiselt. Nendel üritustel löövad sageli kaasa ka ökokülalt huvitatud inimesed, kes saavad niimoodi tutvuda kogukonnaga.

Kõikide liikmete otsust on vaja MTÜ alt rahaliste kulutuste tegemiseks ning MTÜ nimega seonduvate ürituste organiseerimiseks. Selliste otsuste jaoks informeeritakse liikmeid e-maili teel. Üldpõhimõttena kehtib süsteem, et infoga koos antakse tähtaeg vastuseisu esitamiseks ning kõik, kes on teemale vastu, annavad selleks hetkeks oma vastuseisust teada. Sama aja jooksul saavad valdkonnast huvitunud teada anda, et soovivad valdkonnaga liituda. Kui tähtajaks vastuseisu ei ole, siis saab eestvedaja otsustada, kas on piisavalt huvilisi, et teemaga edasi minna. Kui keegi on esitanud vastuseisu, siis peab sellega kaasnema ka põhjendus, mida saab ühiselt läbi arutada.

Edasiseks arenduseks:

* Otsustusmehhanismide täiendamine. Hetkel on enamik otsuseid kulgenud läbi arutelude ning on jõutud ühiste seisukohtadeni või siis vähemalt seisundini, et keegi

pole otseselt vastu ning on nõus, et teised asjadega toimetavad. Aeg-ajalt on probleeme info levitamisega otsuste vastuvõtmiseks. Arutelu all on olnud mehhanism juhuks, kui üks inimene on vastu – reegliks see, et ta peab leidma järgmiseks arutelu korraks kellegi, kes nõustub ka vastu olema. Kui keegi teine vastuseisuga ei liitu, siis minnakse positiivse otsusega edasi. Pole olnud konkreetset juhust, et testida, kui hästi see mehhanism töötab ning kas on vaja seda kohandada.

* Otsustusmehhanismide ja info liikumise arendamiseks võiks uurida sotsiokraatia toimimispõhimõtteid.

* Tähistatavate ürituste põhimõtted paika. Hetkel on ürituste tähistamine toimunud pigem eklektiliselt, vastavalt sellele, kuidas liikmetel on ideed tekkinud. On tekkinud teatud põhimõtte sünnipäevade tähistamise osas (tehakse ühiskingitus neile kogukonna liikmetele, kes oma sünnipäevapidu avalikult välja kuulutab ja kogukonnaliikmeid külla ootab). Pole aga väljakujunenud süsteemi muude tähtpäevade (pulmad, laste sünnid, kooliminekid, koolilõpetamised jms, rahvuskalendrist millised pühad?) ja kingituste tegemiste põhimõtete osas.

Fookusvaldkonnad

Fookusvaldkondadeks on kolm põhiväärtust:

- * Looduslähedus
- * Eesti traditsioonid
- * Autonoomsus

Looduslähedus

Me soovime elada looduskeskkonnaga sümbioosis, nii et meie tegevus ei kahjusta ökosüsteemi, vaid pigem võimalusel just taastab juba varem tehtud kahjustusi. Me soovime hingata puhast õhku, juua puhast vett, süüa puhast toitu ning elada puhtas keskkonnas. "Puhas" tähendab mahedat ja looduslikku. Me ei ole veel nii kaugel ning teekond sinnani on pikk. Hetkel elame me üsna tavalist ühiskonnaelu, kuid liigume tasapisi oma sammudega sinna, et looduse ja keskkonnaga järjest paremat harmooniat saavutada.

Eesti traditsioonid

Me väärtustame ja austame Eesti vanu rahvustraditsioone – fookusega talude ja külakultuurile. Seda nii pühade tähistamise, eluviisi kui töövõtete osas. Me ei ela vanade kommete kohaselt, kasutame igapäevaelus ikkagi kaasaegseid võimalusi ja vahendeid, kuid eesmärgiks on omandada oskused ja vahendid vanade traditsiooniliste töövõtete toimetamiseks, et need unustusehõlma ei vajuks.

Autonoomsus

Autonoomsus tähendab meie jaoks suutlikkust iseseisvalt oma kogukonna ning kohaliku piirkonna elanikega koostöös võimalikult paljude asjadega hakkama saada. Algab see igapäevavajaduste rahuldamisest: toidust, eluasemest, riietusest. Kuid siia alla kuulub ka kriisiolukordadeks valmistumine – mis maapiirkondades on inimeste

seas elementaarne vajadus. Autonoomsuse all mõtleme ka suutlikkust kogukonnana majanduslikku toimetamist, nii et inimesed saaksid ühisprojektidega endale võimalusel kohapeal sissetulekut teenida ning ei pea linnas tööl käima. Taaskord me veel ei ole seda seisundit saavutanud, kuid liigume sammhaaval selles suunas.

Tegevussuunad

Fookusvaldkondade elluviimiseks on käimas mitmed erinevad tegevussuunad. Neist peamised on kirjeldatud järgnevalt.

Puhas toit

Üheks peamiseks eesmärgiks on süüa puhast toitu. Puhas tähendab mahedalt kasvatatud ning võimalikult väikese ökoloogilise jalajäljega (sh transport). Kõige eelistatumaks variandiks on isekasvatatud toit, mille kasvatamisega ei kurnata pinnast vaid pigem taastatakse pinnase viljakust. Selle jaoks on käivitatud katsed erinevate toidukasvatuseviiside osas, mida viiakse ellu nii ühe leibkonna kaupa kui ka ühisprojektidena. Katsetuste all on nii vanadel Eesti traditsionaalsetel põllumajandusviisidel baseeruvad võtted (sh hobutöö) kui ka tänapäevasemad permakultuur ja orgaaniline põllumajandus.

Lisaks toidu kasvatamisele on fookuses ka toidu töötlemine ja säilitamine. Ka seal katsetavad talupidamised ise kui on ka koondunud fookus Toiduaidade näol, kus on loodud tunnustatud toidusäilitamise tingimused ning loomisel on toidu töötlemise tingimused.

Rahaline majandamine

Eesmärgiks on saavutada erinevatest projektidest piisav rahaline sissetulek, mis kataks ära ökoküla vajadused ning oleks sissetulekuks ka ökoküla liikmetele. Arengukava koostamise käigus on kokku lepitud ka nõ "tulundusühistu" põhimõtted majanduslikul eesmärgidel projektide käivitamise, rahastamise, elluviimise ja tulude ning kulude jagamise osas. Need põhimõtted on eraldi dokument ning ei ole arengukava osa. Esialgu toimetatakse nende põhimõtete alusel MTÜ juriidilise keha alt, kuid kui projektide arv kasvab, siis on plaanis nende põhimõtete alusel luua eraldiseisev tulundusühistu. Majanduslikul eesmärgil projekte käivitades on oluline, et need toetaks ja oleks kooskõlas ökoküla põhiväärtustega.

Haridus

Haridusteema on oluline kolme eesmärgi raames.

Laste harimine. Ökokülas on mitmeid paljulapselisi peresid. Arengukava koostamise hetkel oli ökoküla liikmete perekondades kasvamas 18 alaealist last, kellest kooliealised lapsed on arengukava koostamise hetkel kõik koduõppel. Plaanis on luua alternatiivklass, mis toetaks laste haridust. Esmane eesmärk on teha seda koostöös kohaliku Hargla kooliga. Kuni selle koostöövormile kõige parema lahenduse leidmiseni on paralleelselt plaanis käivitada ökokülas 2019 sügisest Gaia kooli haru.

Kogukonna liikmete harimine. Ökoküla liikmed on väga erineva taustaga ning enamik ei oma varasemat kokkupuudet põllumajanduse, talupidamise ja kogukonnas

elamisega. Kõik liikmed panustavad oma aega ja energiat pidevale enesetäiendamisele ning kogunenud teadmiste edasiandmisele teistele liikmetele, et kogukond tervikuna muutuks teadmistes järjest tugevamaks ja ühtsemaks.

Ühiskonna harimine. Ökoküla üheks missiooniks on levitada informatsiooni ökoloogilise eluviisi kohta. Kogukonnaväliste inimeste harimine neil teemadel läbi infojagamise, turismiteenuste, koolituste, töötubade jms on oluliseks osaks kogukonna eesmärkidest.

Kriisivalmidus

Autonoomse hakkamaamise hulka kuulub ka valmidus kriisiolukordades toime tulla. Olgu nendeks siis lühiajalised tormidest tingitud elektrikatkestused (mõni aasta tagasi olid osad majapidamised siin piirkonnas kolm nädalat ilma elektrita tormi tõttu) või pikemaajalistes probleemoludes toimetulemised. Arengukava koostamisega paralleelselt on käima lükatud ökoküla kriisiplaani koostamine, mis jätkub pärast arengukava valmimist ühe prioriteetse tegevusena.

Käimasolevad projektid

Jooksvalt on käimas mitmed projektid, mis kogukonna arengu jaoks on olulised. Peamised neist on kirjeldatud allpool.

Toiduait

Kogukonnas on olemas ametliku tunnustusega toidu säilitamise ait. Plaanis on sinna juurde tekitada ka tunnustatud toidu töötlemise ruum. Eesmärgiks on võimaldada väärtustada kohalikku mahetoorainet, seda kas kogukonna enda tarbeks töödeldes/hoiustades kui ka projektipõhiselt mahetoidu toodete tegemiseks ja müügiks.

Shiitake seened

2018 aastal alustati shiitake seente kasvatamisega. Nakatati 1000 pakku. 2019 suvel tuleb neist esimene saak. Plaanis on iga aasta lisada 1000 pakku. Üks pakk annab saaki 5 aastat, seega tekib kuuendast aastast 5000 pakuga seenekasvatus, kus hakkab igaaastaselt toimuma rotatsioon. Hetkel on projekt algusfaasis, kus alles õpitakse tundma vajalikke töövõtteid. Olulise osana tuleb juurde tuua turundus ja tootearendus, et seeni võimalikult suure lisaväärtusega oleks võimalik turustada.

Pumbajaama elamusmuuseum

Ökokülale kuulub vana pumbajaam. Käima on lükatud protsess selle taastamisest ning sinna kaasaega interaktiivse muuseumi loomist. Muuseum tutvustaks vanu Eesti traditsionaalseid töövahendeid ja töövõtteid ning kohaliku piirkonna ajalugu. Alustada tuleb revoneerimisest ja selleks vajalike kooskõlastuste ja rahastuste leidmisest.

Talgukeskus

Ökoküla ühisalaks on vanast talukohast taastatud talgukeskus, mida järgemööda edasi renoveeritakse. Hetkel on seal olemas ööbimisvõimalus 10-le inimesele. Tegemisel on väliköök ja söögiala, mis toetaks turismigruppide vastuvõtmist ning ürituste läbiviimist.

Lastelaagrid

2018 aastal oli ökoküla noorte malevagrupi vastuvõtja. Plaanis on tulevikus hakata korraldama ka lastelaagreid, kuid hetkel puuduvad selleks vajalikud inimesed, kellel oleks piisavalt aega laagri läbiviimiseks. See plaan on ootel kogukonna täienemise taga.

Võro keele õpe

Kogukonna liikme eestvedamisel on korra juba tehtud piirkonnas kohaliku keele õpet. Plaanis on uuesti käima tõmmata võro keele õppe kursus, ühildatuna käsitöö tegemisega. Asume ju Vana-Võromaal, nii et kohalikku keelt tuleb toetada.

Loomakeskus

Idanemas on idee loomakeskusest, kus kogukonna liikmed saaksid ühisel pinnal teha erinevaid töötubasid, joogat, massaashi, seal oleks kohalikul toidul baseeruv kohvik (koostöös Toiduaedaga), erinevad saunad. Koht, kuhu saaks tulla turist ja kus saaks käia erinevaid harrastusi proovimas kohalik elanik. See idee on alles sobiva kinnistu leidmise/hankimise taga, nii et väga algjärgus. Kuid kogukonnas on mitmeid liikmeid ning huviliste seas on mitmeid liikmeid, kes seda ideed väga südamelähedaseks peavad ja tasahilju seda elus hoiavad.

Kogukonna töökoda

Käesoleva aasta algusest on ülesehitamisel kogukonna töökoda. Esmajärjekorras on sinna sisse sättimisel saekaater, kuid plaanid on sinna luua tingimused ka teisteks tööstuslikeks tegevusteks, mida kogukonnaliikmetel vaja on. Ruumi jagub.

Turismiteenused, hobukoolitused, käsitöökoolitused

Üheks sissetulekuallikaks ning inimeste seas traditsiooniliste võtete alase teabe levitamiseks on koolitused ja turismigruppide vastuvõtmised. Ökoküla on üks väheseid kohti Eestis, kus on olemas tööd teha oskavad hobused ning inimesed, kes neid juhtida oskavad. Lisaks on olemas ka ratsahobused ning ratsatrennid. Olemas on ka puukäsitöö meistrid, tohuspetsialistid ning mitmete muude traditsionaalsete töövõtete tegemise ala oskajad.

Arengukava elukaar

Käesolev arengukava ei ole mõeldud kivisse raiutud seisvaks dokumendiks. Tegemist on elava infoga, mis ajas muutub. Vähemalt korra aastas – üldkoosolekul, vaadatakse siin olev info ning olulisemate projektide seisud üle. Sellega võiks ja peaks kaasnema ka arengukava täiendamine.

Arengukava avalikuks väljakuulutamiseks on enne seatud üles tingimus Parmu Ökoküla kodulehe kaasajastamisest. Praeguse kodulehe infoga ei sobitu arengukava kokku, sest kodulehe info on vananenud. Seega terviklikkuse huvides tuleb kõigepealt kaasajastada koduleht ja seda juba käesolevat arengukava ja selle arutamise käigus tehtud kokkuleppeid silmas pidades.